

11. O PROXECTO DE ADEGA PARA O VOLUNTARIADO FORESTAL GALEGO

Branca Billares

11.1. INTRODUCCIÓN

A vaga de lumes do verán do 2006 sufrida por Galicia, ten múltiples efectos asociados, e tamén múltiples causalidades. Á marxe dos atentados incendiarios, as principais causas están ligadas ao descenso da poboación no medio rural, pero tamén a modelos de xestión forestal insostíbeis.

Con cada lume que non atallamos perdemos o propio valor forestal dos montes, o valor socioeconómico e histórico, o valor ecolóxico, a biodiversidade, perdemos o prezado solo, etc... pero tamén contribuímos á contaminación dos ríos, colmatación dos encoros e perda dos bancos marisqueiros. Todo isto tradúcese en cuantiosas perdas económicas para os sectores implicados, tanto en capacidade produtiva, como en medios paliativos.

Nos días en que Galiza ardía polos catro costados, houbo unha cobertura mediática sen precedentes, o que sen dúbida contribuíu en grande parte á resposta social xerada. A cidadanía demandou cambios efectivos na política forestal para frear definitivamente o problema do lume en Galiza, pero tamén demandou espazos de participación social, dende os cales poder contribuír a mudar a situación. Neste contexto naceu o Voluntariado en Defensa do Monte Galego (VDMG).

11.2. O VOLUNTARIADO EN DEFENSA DO MONTE GALEGO

O VDMG ate agora tería sido un voluntariado de emerxencia, cunhas intervencións en época de crise para evitar os lumes e paliar os seus efectos, pero que tamén incluíu o deseño e divulgación de prácticas encamiñadas á prevención do lume, así como diversas actividades de formación e educación ambiental.

Tamén é moi destacábel o feito de que todas as labores de retención de solo levadas a cabo en montes queimados por persoas voluntarias e brigadas forestais eran pioneiras e experimentais, polo que o seu valor vai máis aló da efectividade das mesmas, podéndose mellorar en futuras actuacións.

A cidadanía demandou cambios efectivos na política forestal, pero tamén demandou espazos de participación social; neste contexto naceu o Voluntariado en Defensa do Monte Galego

A clave no desenvolvemento dos traballos do VDMG nos que ADEGA ten participado foi a coordinación tanto coa Consellaría de Medio Rural, a través dos distritos forestais, como coas entidades locais. En primeiro lugar, as Comunidades de Montes, e concellos implicados, pero tamén outras asociacións produtoras vinculadas ao monte (apicultores, cinxéticas, gandeiros...), centros de ensino medio e superior vinculadas ao rural tales como os ciclos medios e superiores agroforestais, e outros axentes sociais. Basicamente, nesta primeira fase, os dispositivos de VDMG colaboraron dentro das súas posibilidades coas actividades deseñadas, e a medida que desenvolveron o traballo, detectaron necesidades no eido no que se desenvolvían.

Dando un paso máis, encamiñados a resolver estas necesidades, estanse a formular proxectos de carácter integrador, e con tres liñas de actuación diferenciadas:

1. Apoio ás iniciativas de xestión forestal sostíbel, como medio de prevención dos lumes, incluíndo intervencións de restauración orientadas á diminución de riscos ecolóxicos.
2. Consolidar os espazos de participación social creados na época de crise.
3. Educación ambiental para a interpretación do patrimonio natural, socioeconómico e histórico do monte

O conxunto de medidas cualifícase como preventivo (no que aos lumes se refire) e de contribución á conservación do medio natural e ao desenvolvemento local nos lugares onde se desenvolvan.

11.3. NOVAS PAUTAS PARA O VOLUNTARIADO EN DEFENSA DOS MONTES

Dende a experiencia que lle proporcionou á ADEGA ter participado na posta en marcha e deseño de actividades dos dispositivos de VDMG con base en Monforte de Lemos, Forcarei e As Sinas, entendemos que é preciso darlle continuidade ao voluntariado forestal, mais tendo en conta unhas pautas de coherencia ecolóxica e social, para acadar a máxima eficiencia nas actuacións e a mínima incidencia de intrusismo laboral.

Algúns deses mecanismos que xa estaríamos en disposición de enumerar son:

1. A elección do marco de intervención: A primeira condición que ha de cumprir un territorio susceptíbel de recibir a colaboración do VDMG é que exista unha vontade por parte dos xestores ou propietarios de adecuar a xestión dos montes a uns criterios mínimos de sustentabilidade, e que demanden a intervención do VDMG. Ten que existir un plan estratéxico de desenvolvemento para eses territorios, que teña contemplados tamén outros mecanismos distintos do do propio voluntariado. Dentro deste plan poden enmarcarse diversas actividades, como o silvopastoreo, aproveitamentos alternativos do monte, plans de substitución de cultivos, fomento dos cortalumes verdes, sanidade forestal ecolóxica, asociación de cultivos forestais, etc...

2. Ademais da elección do lugar, tamén é preciso que a demarcación territorial sexa coherente, primando a xestión integral (por exemplo, de concas hidrográficas),

A clave no desenvolvemento dos traballos do voluntariado foi a coordinación tanto coa Consellaría de Medio Rural como coas entidades locais

ou contemplando a posibilidade de actuacións planificadas a longo prazo cun réxime de custodia do territorio, ou adopción de montes.

3. O réxime de propiedade dos montes nos que intervirá o VDMG será o de tipo público, concertado, conveniado ou en mancomún.

4. O deseño e a planificación das actuacións do VDMG deberá realizarse consensuadamente coas entidades locais, para aproveitar ao máximo os recursos humanos e materiais de ambas partes, e contribuír de xeito real ao desenvolvemento local. É preciso establecer mecanismos para garantir tanto a permanencia como a efectividade e lexitimidade destes foros de participación.

5. O financiamento dos dispositivos non deberá vir dun só organismo, sexa este público ou privado. É un proxecto de cooperación e a súa valía aumenta co número de entidades que o financien, aumentando tamén as súas posibilidades de continuidade, e a coherencia co seu deseño inicial.

6. O VDMG veríase enriquecido coas achegas ou accións complementarias doutros grupos de voluntariado ambiental, tales como os das universidades galegas.

7. Os xestores de voluntariado deberían ser entidades sociais de implantación local, capaces de deseñar actuacións integradas que vinculen as necesidades ambientais e socioeconómicas da zona de actuación.

8. Os dispositivos de VDMG serán amplificadores ou catalizadores das actuacións da administración, nunca un fin en si mesmo.

9. A estada das persoas voluntarias nos dispositivos de voluntariado, sobre todo no caso de longa duración, acollerase aos criterios de xornada de traballo, un tempo

de formación ambiental e un espazo de lecer, para goce e mellor coñecemento do contorno rural no que as actividades se desenvolven.

Outros moitos requisitos habería que definilos ou perfilalos en función das particularidades das distintas zonas, pois tamén é importante respectar a diversidade nos modelos de xestión nos diferentes territorios.

11.4. CONCLUSIÓNS

Dende ADEGA demandamos cambios nas políticas forestais en Galiza. Mais tamén queremos ser un factor activo deste proceso de cambio, e por iso apostamos

É preciso darlle continuidade ao voluntariado forestal, máis tendo en conta unhas pautas de coherencia ecolóxica e social

pola intervención do VDMG en actuacións encamiñadas á transformación da xestión dos montes galegos con alternativas ecoloxicamente sostíbeis, socialmente xustas e participativas, e economicamente viábeis.